

A magyar GDP történelmi idősorának felülvizsgálata, 1920-1995

Hüttl Antónia

A magyar gazdaságtörténet 5 fejezete:

- 1920-1946
- 1946-1950
- 1950-1970
- 1970-1985/1990
- 1985/1990-1995

Feladatok

1. A folyó áras GDP tartalmának kibővítése a jelenleg érvényes szabványok szerint.

2. A GDP volumenindex korrigálása a benchmark évek relatív fejlettségi szintje alapján

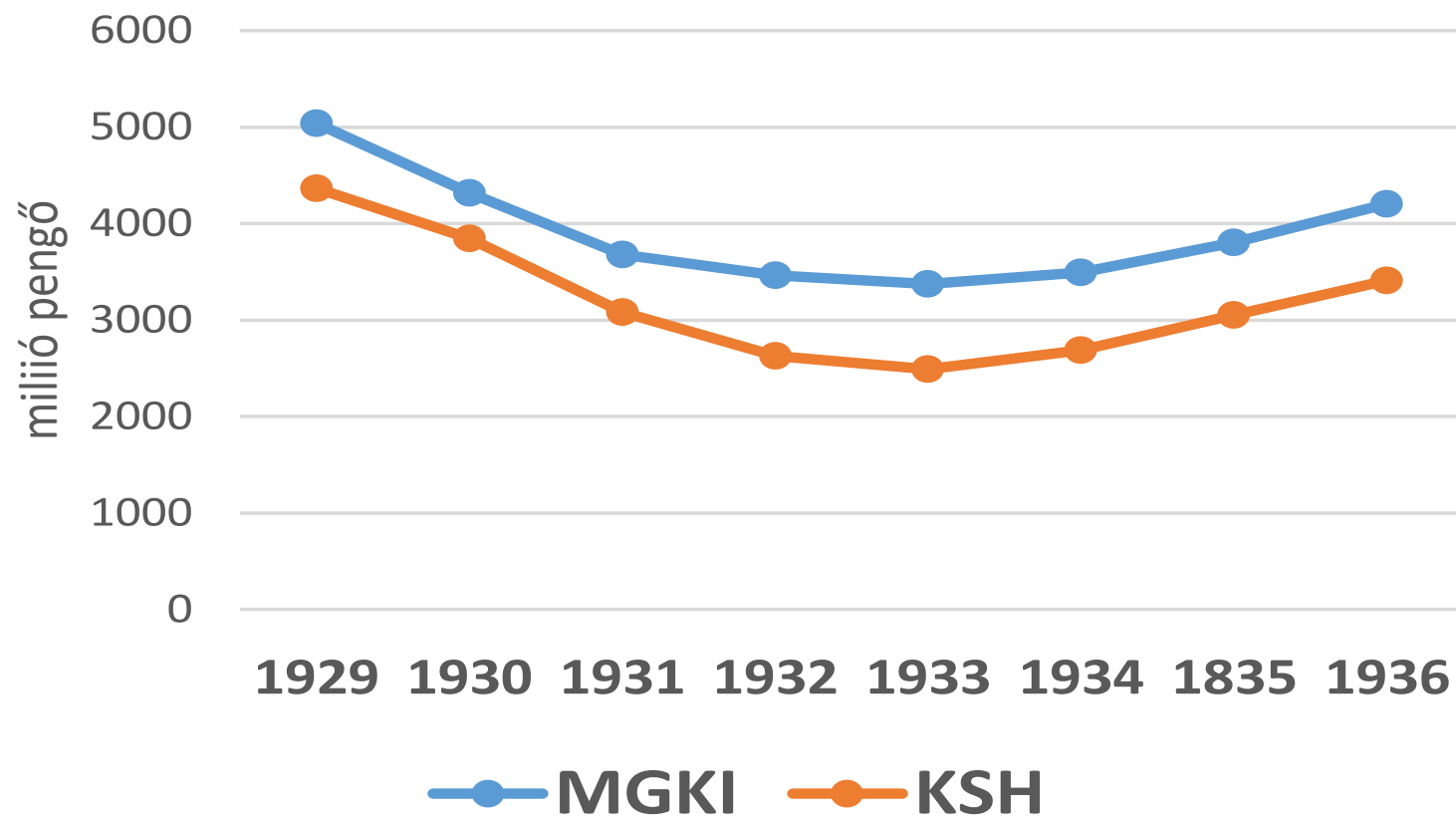
Az USA GDP deflátor és a dollár vásárlóerő-paritás változása magyarázza a magyar GDP deflátort.

1920-1946

Párhuzamosan készültek eltérő tartalmú nemzeti jövedelem idősorok:

- Fellner Frigyes,
- Konkoly-Thege Gyula (KSH)
- Matolcsy Mátyás és Varga István (MGKI). Az MGKI idősornak is több változata ismert.

Nemzeti jövedelem folyó áron

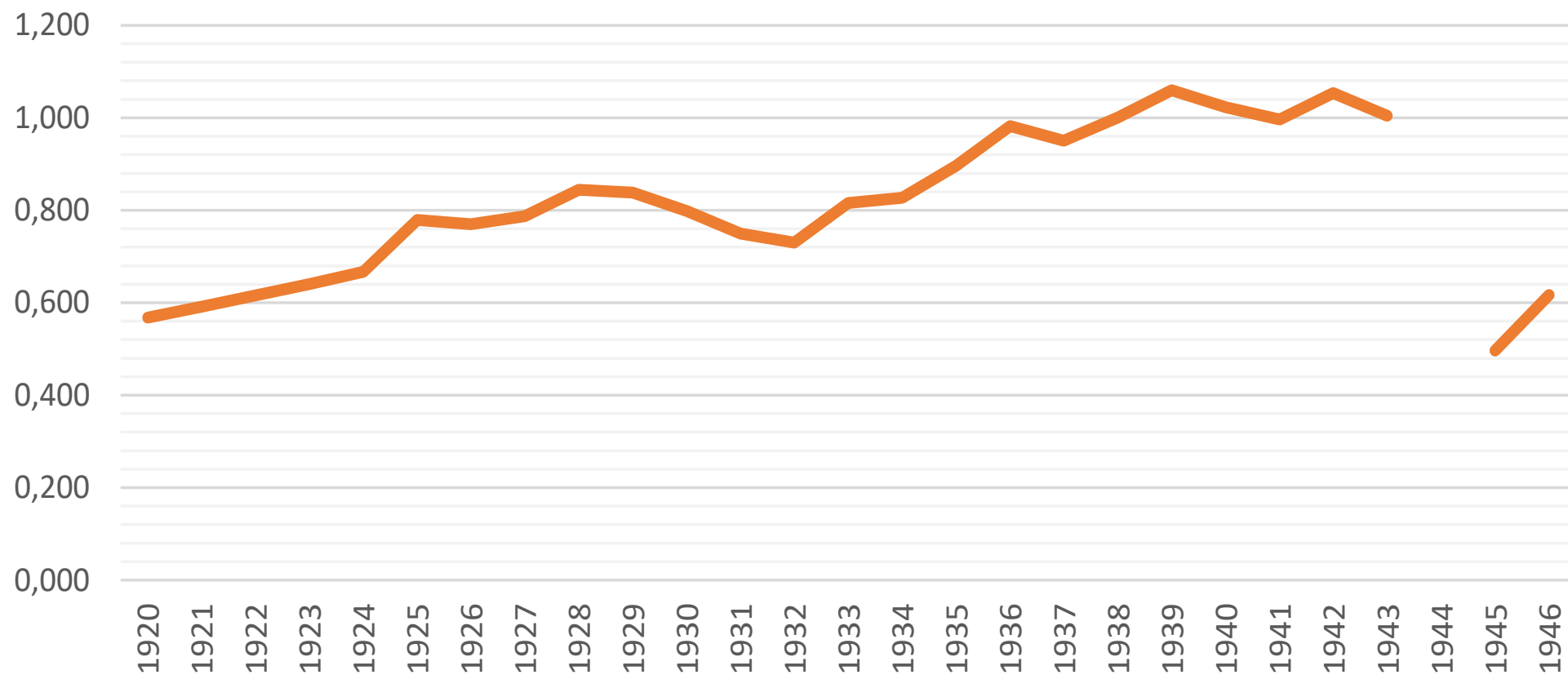
1920-1946

A felülvizsgálathoz az MGKI becsléseit használtuk.

Az MGKI adatok előnye:

- Becslések párhuzamosan készültek folyó és előző évi árszinten
- Hosszú idősor 1920-1946
- Bővebb tartalom (nem anyagi szolgáltatások, lakbér, mozi és színház)
- Angol nyelvű módszertan (forrás a nemzetközi összehasonlításokhoz)

GDP volumenindex, 1938=1

1920-1946

Colin Clark a nemzetközi összehasonlítás módszertanának „atyja”.

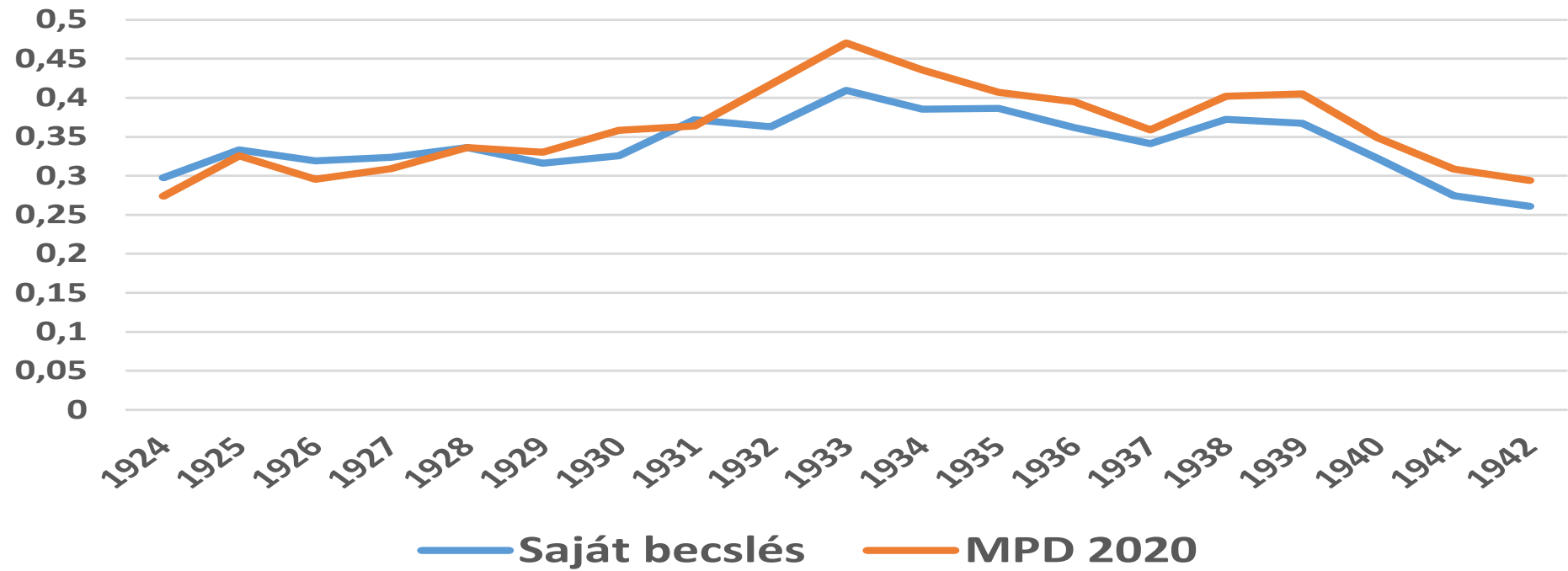
- A korabeli UK módszertan szerint egységesítette az országok nemzeti jövedelem adatait.
- PPP-t a (városi lakosság) megélhetési költségeinek arányából számította.
- Munkatermelékenységet becsült.
- Clark adatait használta forrásként az MPD (Maddison Project Database).

**Egy foglalkoztatottra jutó reáláras
jövedelem az osztrák szint arányában,
százalék**

1929-1934 évek átlaga

Egyesült Királyság	209
Hollandia	167
Írország	138
Franciaország	134
Dánia	133
Svédország	128
Németország	126
Belgium	117
Csehország	89
Finnország	74
Magyarország	70
Lengyelország	69
Lettország	68
Olaszország	67
Észtország	67
Bulgária	51
Románia	48
Litvánia	41

HU/USA, GDP/fő

1946-1950

Államgazdasági átmenet

Mennyivel haladta meg az 1950 évi nemzeti jövedelem az 1938 évi szintet?

A korabeli becslések szerint legalább 20 százalékkal. Azonban ez az 1950 évi szint nem egyeztethető össze azzal, amilyen relatív fejlettségi szintre jutott a magyar gazdaság 1985-ig.

Az 1938-1950 közötti összehasonlítás módszertani nehézségei:

- Valutareform központi árszabályozással, differenciált árarányok
- Árindexek híján közvetlenül a termékmennyiségeket hasonlították össze
- Nem mérhető a minőségromlás a tömegtermelésre való átállás során

1920-1946 évi nemzeti jövedelem idősor „forintosítása”

(Forrás: MGKI becslése)

A forint/pengő arány	
Mezőgazdaság	3,285
Bányászat és kohászat	4,078
Gyártóipar	4,457
Kézmű-és háziipar	5,019
Kereskedelem	4,188
Lakáshasználat	1,490
Egyéb	3,957
Összesen (1946 évi ágazati szerkezet)	3,689

1946-1950 összekapcsolása

- Közvetve becsült árváltozás: 1950/1946 között 1,8 szorosára nőttek az árak
- 1950-ben a GDP az 1938. évi szint mintegy 95 százalékát érhetette el.

GDP folyó és változatlan áron, millió forint				
		folyó ár	a forint bevezetésekor kalkulált ár	
MGKI	1938	34 568	34 568	Árszint megegyezik
MGKI	1946	21 357	21 357	
Egyéb források	1947	27 797	23 642	Egyéb források
	1948	36 452	26 171	
KSH	1949	47 802	28 971	
KSH	1950	58 923	32 762	

Fogyasztási cikkek átlagos árváltozása, 1950/1938 (kiemelt termékek súlyozatlan átlaga) 1938=1		
	PPP= 3,7 forint/pengő	PPP= 4,47 forint/pengő
Élelmiszerek	1,766	1,462
Élvezeti cikkek	4,533	3,752
Ruházat	2,796	2,315
Háztartási energia	9,336	7,728
Építőanyagok	2,937	2,431

1950-1970

1. Folyó áras GDP tételes kiegészítése (az 1970-1990. évi korrekciók visszavezetésével)
2. A magyar GDP deflátor korrekciója az USA infláció valamint a benchmark években a magyar gazdaság relatív fejlettsége és az USD ehhez tartozó vásárlóereje ismeretében.

1938-ban a magyar GDP/fő az USA szint 37 százaléka.

1985-ben a magyar GDP/fő az USA szint 35-36 százaléka

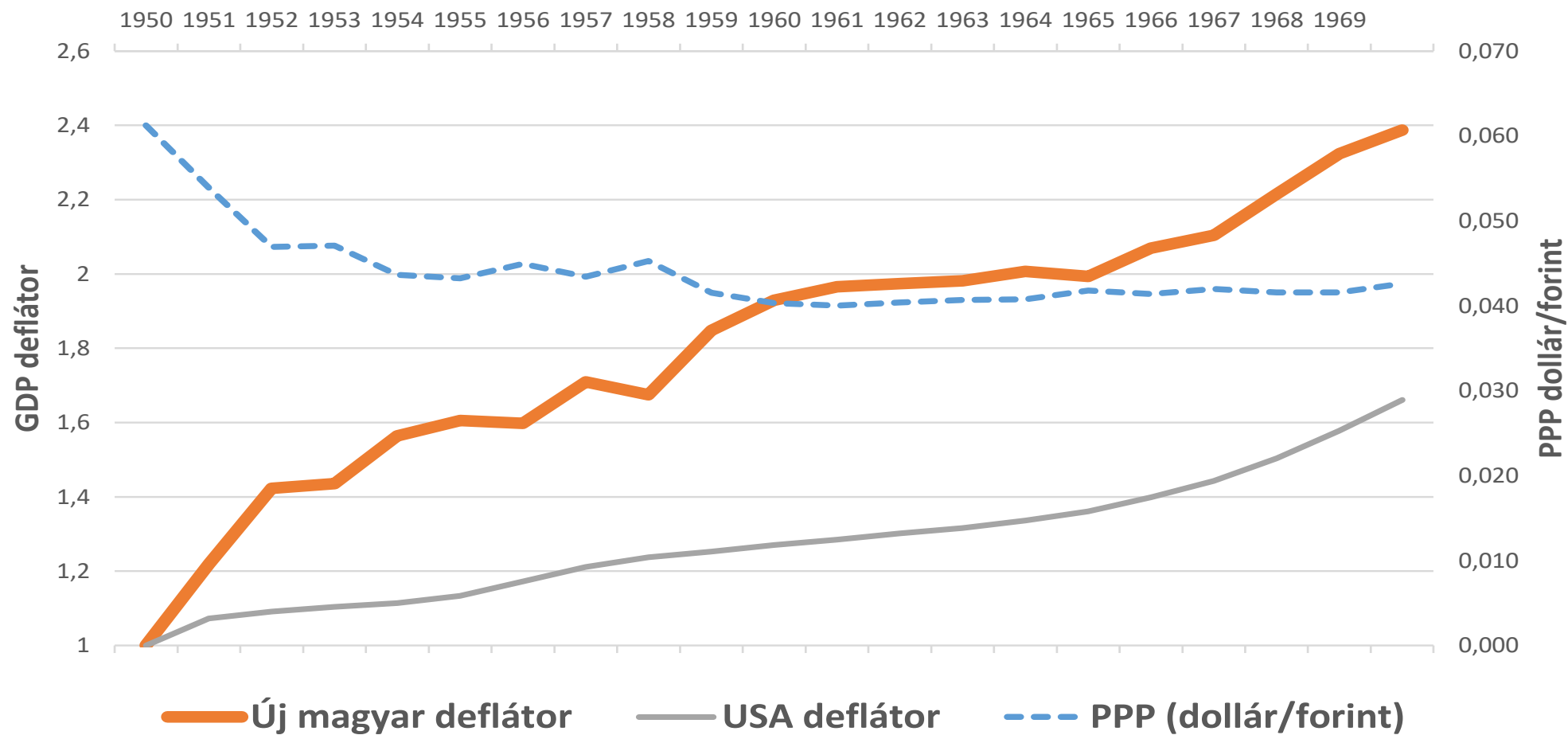
A benchmark évekből továbbvezetve:

- 1946-ban HU/USA 14 százalék (PPP 10,72 forint/USD)
- 1950-ben HU/USA 20 százalék (PPP16,32 forint/USD)
- 1970-ben HU/USA 35-36 százalék (PPP 23,46 forint/USD)

$$\text{HU deflátor 1970/1950} = \text{USA deflátor 1970/1950} * (\text{PPP 1970/PPP1950})$$

$$2,387 = 1,661 * (23,46/16,32)$$

Infláció és a vásárlóerő-paritás, 1950-1970

1950-1970 között a magyar gazdaság évi átlagban 5,8 százalékkal növekedett.

A GDP-ben a beruházások volumenét az input volumene méri, nem a várható hozam jelenértéke.

Volumenindex és deflátor, 1970/1950		
	régi	új
GDP volumenindex (%)	297,9	309,5
GDP deflátor (%)	199,5	238,4

1970-1990 (Folyó áras GDP kiegészítése)

- Az 1991 évi felülvizsgálat visszavezetése
- Az 1991 utáni módszertani változtatások visszavezetése

A kiegészítések, korrekciók főbb tételei a régi GDP arányában, %			
	1970	1985	1990
Lakhatás egyenlege	7,6	18,0	12,3
Rejtett gazdaság	11,3	11,6	16,2
Összes korrekció	31,4	40,4	30,8

Nem regisztrált termelők értékalkotó tevékenysége, 1981-1991

Forrás: GKI kutatás, KSH
adatok és saját becslések

	1981	1991
Borravaló	12	18
Hálapénz	6	8
Csúszópénz	3	0,8
Fusimunka	7	42
Lakás-, üdülőkiadás	0,5	1
Társadalmi tulajdon magáncélú hasznosítása	12	
Magán külkereskedelem	1	12
Szürke-feketepiac	10	30
Gépírás	0,4	0,8
Takarítás	3,9	8,3
Ruhavarrás	1,1	2,4
Napszámos, kertész	1,3	2,7
Magánoktatás	3,7	8
Magánóvoda, gyermek-megőrzés	1,1	2,4
Prostitúció	15,5	33,7
Összesen	78,4	170,1

1970-1985 (deflátor és volumen)

- 1970 után az indirekt gazdaságirányítás szélesebb teret nyitott az árak burkolt emelésére: a meglévő termékek minőségrontása, új termékek túlárazása
- A magyar GDP deflátor korrigálása az USA deflátor és a termékcsoporthoz vásárlóerő-paritás változásának ismeretében.
- Az 1970. évi ICP eredeti adatközlésében szereplő összesített magyar adatok irreálisan kedvezőek.

Termékcsoportok magyar árjai az USA árak arányában, forint/USD

Forrás: ICP 1970, ICP 1985
(PWT adatbázis) és saját
becslések

	1970	1985
Élelmiszerek	31,31	24,76
Élvezeti cikkek	14,87	22,49
Ruházkodás	20,77	30,06
Lakhatási kiadások	19,06	17,92
Vásárolt eü. kiadás	3,83	3,79
Közlekedési kiadások	33,97	37,54
Szabadidős tevékenységek	15,28	25,07
Oktatási kiadások	9,35	8,94
Egyéb fogy. kiadás	16,94	32,3
Állóeszközfelhalmozás	19,81	27,61
Készletváltozás	21,07	11,1
Kormányzati szolgáltatások	4,45	9,2
Belföldi végső felhasználás,		
összesen	19,91	24,67

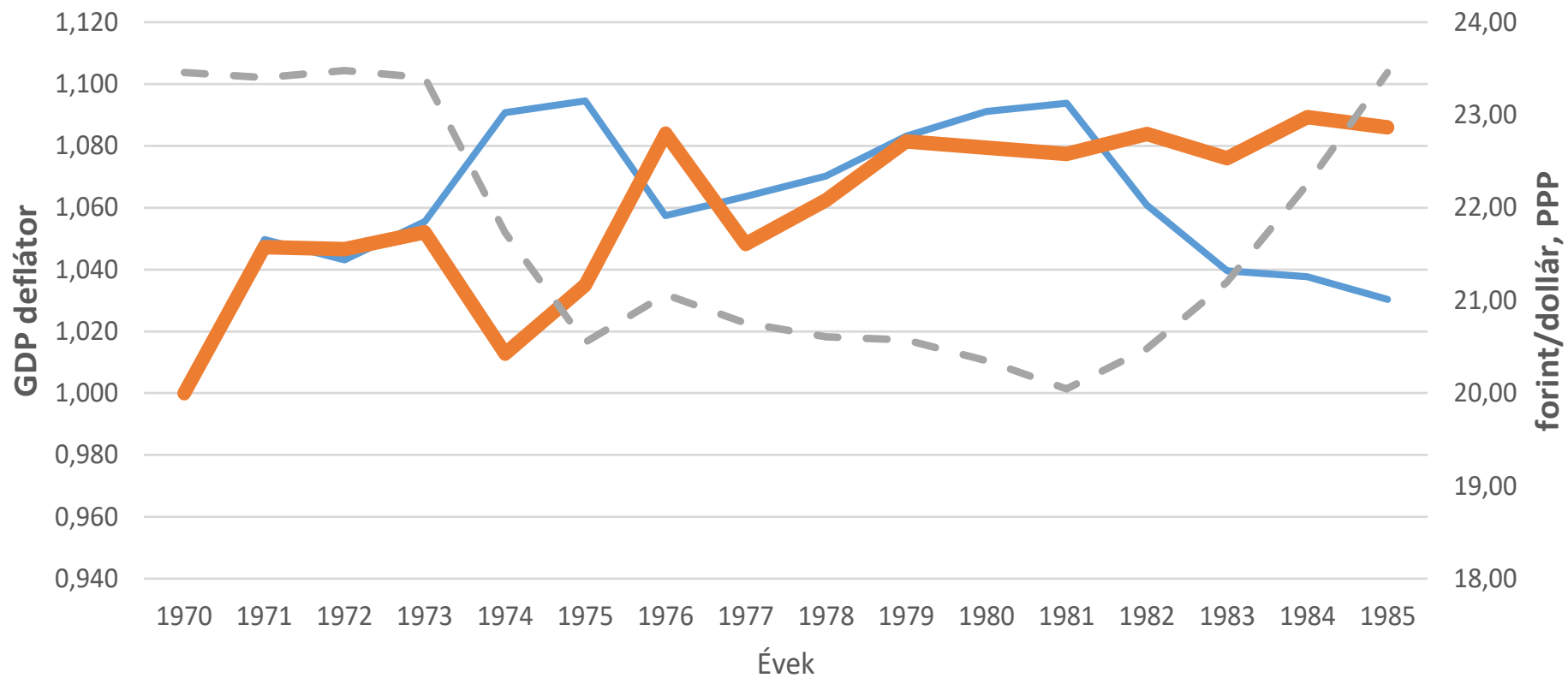
A magyar GDP deflátor korrekciója az USA deflátor és a dollár vásárlóerő-paritásának ismeretében

Az ICP termékcsoportos árarányai szerint 1970-1985 között csökkent a forint vásárlóereje.

A magyar GDP deflátor 1970-1985 között nem lehetett alacsonyabb az USA deflátoránál.

Deflátor és a vásárlóerő-paritás 1970-1985

— USA deflátor

— Magyar deflátor

— forint/dollár, PPP

A folyó áras GDP kiegészítése 1991-

Az 1991 évi felülvizsgálatból
kimaradt tételek:

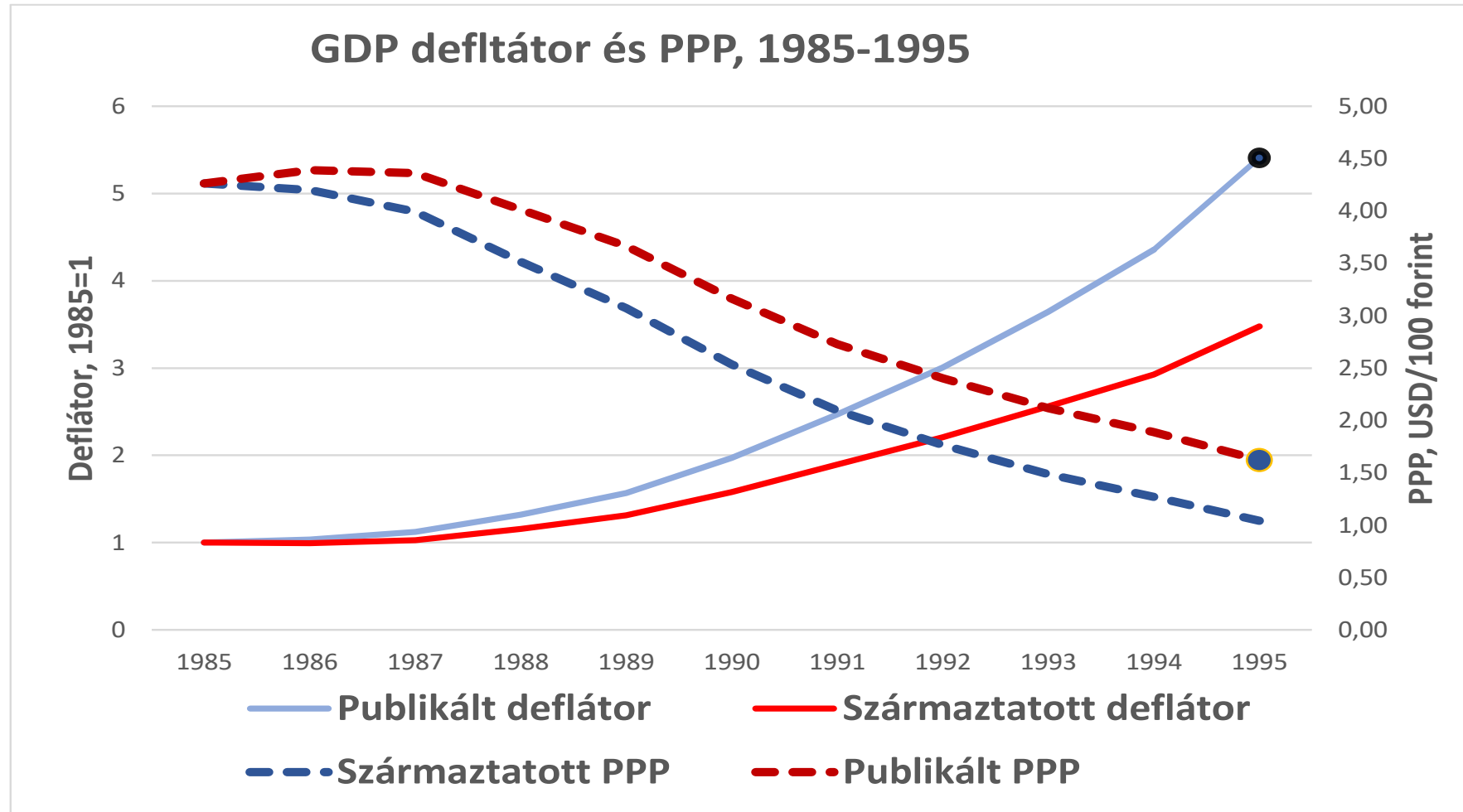
- ESA 1995 részletes szabályozása
- ESA 2010 módosítások visszavezetése

Ebből az 1992 évi rejtett gazdaság 8,8 százaléka a régi GDP-nek.

Forrás: Világbanki kutatás

Rejtett új érték, milliárd forint		
	1981	1992
Nem regisztrált magánszemélyek NOE/N1	78,4	183,7
Egyéni vállalkozók	10	250
Jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok		12,6
Jogi személyiségű gazdasági társaságok NOE/N6		75,6
Összesen	88,4	521,9
Régi GDP-ből hiányzott	88,4	259,3

1985-1995 deflátor és vásárlóerő-paritás

1985-1995

Aligha hihető, hogy 1985-1995 között a magyar GDP deflátor 5,4- szeres emelkedés helyett mindössze 3,5-szörösére emelkedett, és így a GDP nem csökkent (10 %), hanem bővült (40 %).

A piacgazdasági átmenet idején a GDP deflátor nem jó indikátora a vásárlóerő változásának.

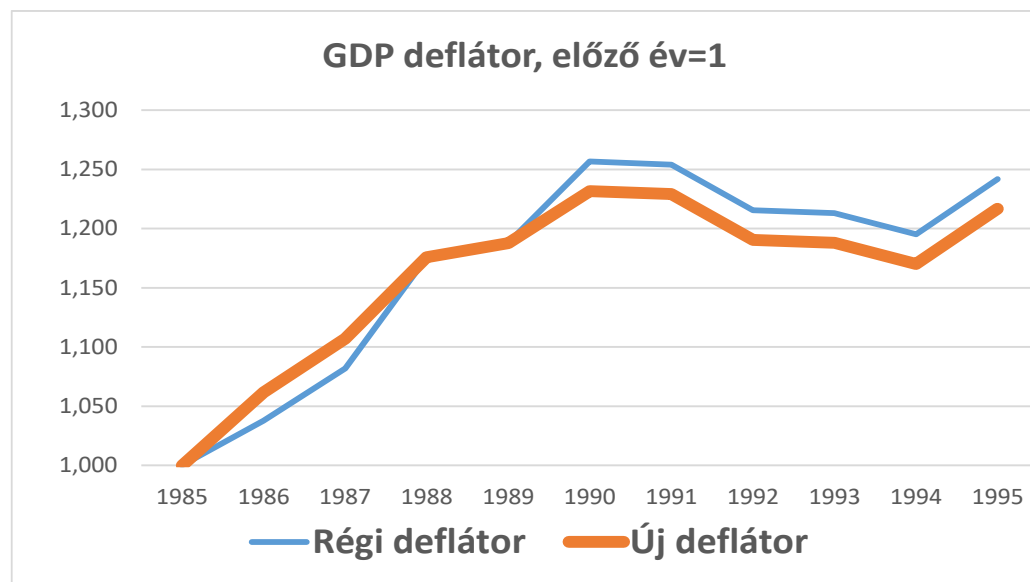
- A GDP deflátor a termelés árváltozását méri.
- A vásárlóerő (PPP) a belföldi végső felhasználás árarányait méri.

A külkereskedelmi cserearányok javulása miatt a

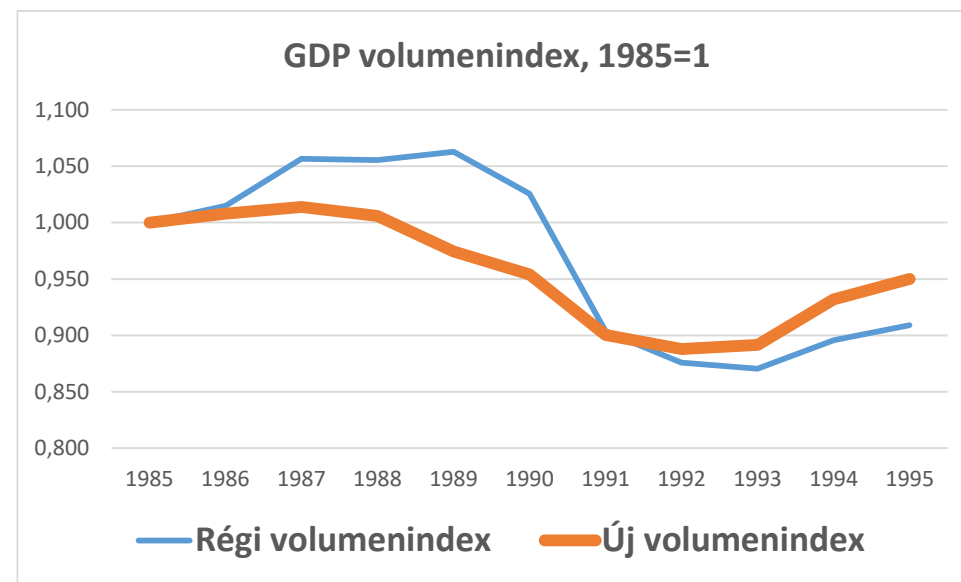
GDP deflátor >>> Belföldi végső felhasználás árindexe

GDP deflátor és volumenindex, 1985-1995, előzetes változat

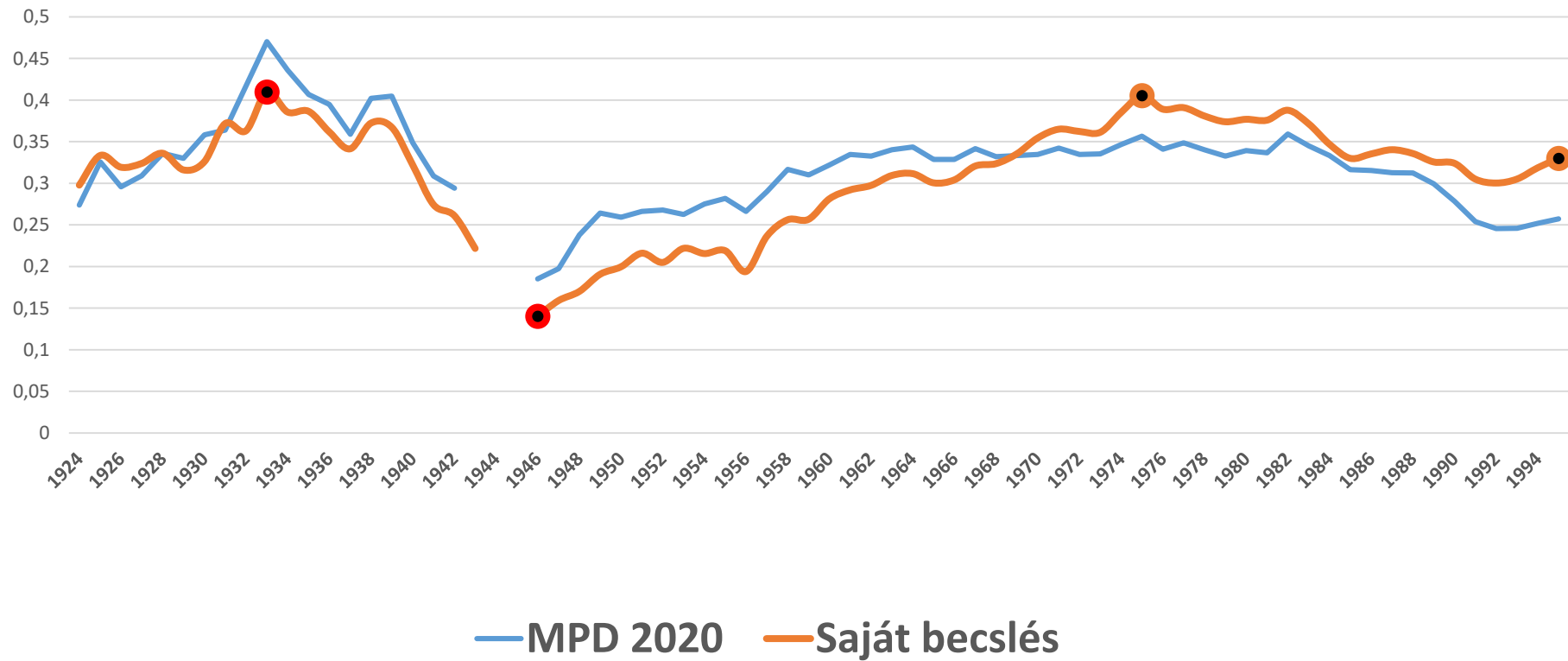
A deflátor periódusonként eltérő mértékben korrigálva

Az új folyó áras GDP és a korrigált deflátor hányadosa

A magyar gazdaság relatív fejlettsége (HU/USA)

Köszönöm a figyelmet!